GAZET'A TRANSILVANIEI.

„Gazet'a“ ese de 2 ori; Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ¼ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XL.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cruceri v. a. Tacs'a timbrala à 30 cr. val. austr. de fia-care publicare.

Nr. 92. BRASIOVU, 6 Decembre|24 Novembre 1877.

Resbelulu.

Brasiovu, in 4 Decembre n.

Gón'a turciloru urméza cu multa vivacitate din partea russiloru si a romaniloru in directiunea spre Vidinu si spre Sofi'a. „Romanii au luatu Lom-Palank'a dupa 6 dile de canonada; turcii s'au retrasu la Vidinu.“ Astfeliu suna telegram'a marelui duce Nicolae dela Bogot. Precandu trupele romane inaintéza victoriosu spre Vidinu, russii ocupa positiune dupa positiune. Dupa luarea positiunei dela Praviti'a, despre care vorbescu telegramele de mai la vale, turcii parasira Orchani'a si se retrasera in fortificatiunile din passulu Vraciei si la Lutacov'a, dér' curundu le parasira si pe aceste si o pornira spre Sofi'a. Russii au ocupatu in 29 Nov. positiunile parasite si au urmaritu pe turci in 30 Nov. pana la Arabkonak. Ei au mai ocupatu preste acésta mai multe puncte pe sioseau'a Lom-Palanka-Berkowitza si pe terenulu dintre riurile Isker si Ogost.

Este caracteristica depesi'a lui Mehemet Ali din Sofi'a, care dice, ca „de patru dile elu (Mehemet) totu respinge la atacurile, ce le facura russii asupra positiunei sale.“ Apoi déca a respinsu pe russi, de ce a luatu totu elu fug'a? Sermanulu Osman-pasi'a astépta cu sete ajutoriu si róga pe Allah cá se vena cu-o óra mai inainte Mehemet Ali se'lu scape. Acest'a inse in locu se se aprópie mai multu de portile Plevnei, se totu departéza. „Inca 14 dile vomu mai asteptá si déca nu ne va veni nici unu ajutoriu, vomu incercá o esire.“ Astfeliu se se fi esprimatu Osman-pasi'a in 27 Nov. dupa cumu afirma mai multi desertori. Déca disele loru s'ar' basá pe adeveru, atunci Osman-pasi'a ar' mai avé inca provisiuni pentru vreo 10 dile. Oricumu va fi inse russii facu prea intieleptiesce, ca nu-i mai lasa timpu lui Mehemet de a concentrá fortie noue, ci 'lu ataca energicu din tóte partile Pana se voru poté pune in miscare reservele turcesci, cari se mobiliséza acuma, tóta Bulgari'a, afara de cateva fortaretie, póte fi curatita de turci. Decandu amu intratu in érna, operatiunile inaintéza cu multa energia. Bine a disu Tiarulu, ca „érn'a va fi unu poternicu aliatu alu russiloru.“

Marele duce Nicolae anuncia, ca dupa lupt'a dela Metski si Trestenik russii au ingropatu nu mai puçinu decatu 2500 cadavre. Éca ce póte nesdravenulu Suleiman-pasi'a, care candu cu atacurile dese nebunesci asupra fortificatiuniloru russe dela Sipc'a a nimicitu unu corpu intregu de armata. 2500 morti: numerulu acest'a oribilu acusa de ajunsu órb'a bravura a temerariului pasia, care-i aduse unu cumplitu desastru. Numai asia inainte! Suleiman va ingrigi pentru cá se tréca catu mai multi turci in paradisulu lui Mahomet.

Armat'a muntenegrina sub comand'a principelui Nichit'a a cuceritu totu teritoriulu intre graniti'a muntenegrina si Boyan'a si intre lacului Scutari si mare. Muntenegrinii au luatu pana acuma 8 fortuletie, citadell'a Nehay cu 22 tunuri si o mare cuantitate de provisiuni si munitiune. Tóte satele si cetatile luate s'au supusu dominatiunei principelui muntenegreanu. Astfeliu se vedu incununate cu victoria stindartele armateloru chrestine in tóte partile.

Cetimu in „Monitoriulu oficialu:

Poradim, 18 Nov. st. v. Lom-Palanka a fostu ocupata astadi de trupele romane. Bombardarea de pe malulu dreptu alu Dunarei, a tienutu siese dile. Unu detasiamentu de infanteria a trecutu Dunarea si a intratu in orasiu totu intr'unu timpu cu unu plotonu de calarasi, care venea de cealalta parte. Turcii s'au retrasu spre Vidinu.

Bogot, 16 Nov. st. v. In telegram'a mea dela 13 am disu, ca, spre a intórce atentiunea turciloru dela ataculu Pravitzei, doue demonstratiuni s'au facutu spre Etropol si spre Orkani'a. Prim'a s'a terminatu prin luarea Etropolului; a dou'a a datu locu unei aprinse si sangeróse lupte de cavaleria. Trei escadróne de grenadiri calari si trei escadróne de dragoni cu a dou'a bateria calarétia a gardei au mersu dela Vratz'a spre Orkani'a. La 10 Nov. acestu detasiamentu s'a despartitu, unu escadronu si jumetate de dragoni mergundu spre Novotchen'a, éra restulu prin Rochkowo si Rogotin'a la Liusikow, sub comand'a generalului Klot. Ultim'a colóna ajungendu la Rogotin'a, incepù impuscatur'a, dér' aflandu, ca colón'a dela steng'a a colonelului Lichtiansky fusese silita se se retraga, se retrase si dens'a asemenea acoperindu'si retragerea. Éta ce 'i s'a intemplatu. Din caus'a unei ceti gróse, la ante-gard'a colónei jumetatea de escadronu a capitanului baronu Stempel trecù aprópe de fortificatiunile dela Novotchen'a, 'si facù drumu pana la satulu Skrevin'a si intalnindu o céta de 60 calareti turci, ucise 30 dintr'ensii si'si urma drumulu. In timpulu acest'a o lupta incepuse in urma'i intre infanteri'a turcésca cu artileria si restulu escadronului nostru de dragoni ai gardei cu 2 tunuri, si pe frontulu si flanculu seu aparusera 400 cerchesi. Dragonii nostri incepura a se retrage pasu cu pasu si in timpu de 3 óre pe o distantia de 8 verste, unu escadronu si jumetate cu 2 tunuri sustienù ataculu a doue bataliòne turcesci cu 2 tunuri si 400 cerchesi. In fine, in strimtórea dintre Novotchen'a si Karaulk'a-Derbent, cerchesii 'i ajunse si, strimtórea fiindu plina de bulgari, ce fugeau cu carutiele si vitele loru, unulu din tunuri fù luatu de cerchesi, dupace toti soldatii lui fura macelariti, celalaltu tunu potù fi aruncatu in prepastie. Din nenorocire portu-drapelulu (stegariulu) regimentului de dragoni Domlowsky, Dimitrie Nazimov si Vilinky fura ucisi, aparandu cu eroismu tunulu luatu de cerchesi. Restulu bravului detasiamentu, compusu de 15 dragoni mixti cu 2 oficieri ocupà Karaulka-Derbent si sustienù prin foculu loru assaltulu cerchesiloru pana la sosirea colónei din drépt'a. Intr'acésta lupta, alu carei resultatu fù asiá de nenorocitu, dragonii gardei s'au portatu cu vitejia. Din 12 oficieri n'au remasu decatu 2 neatinsi. Dintre ceilalti 3 au gasitu o mórte eroica, 3 au fostu raniti. Capitanulu Oussoff din bateri'a gardei calarétia, capitanulu baronu Stempel din dragonii gardei si portu-drapelulu Ienkiewitch cate-si trei greu raniti; 4 au fostu contusionati: capitanulu Meinauder din dragonii gardei, alu douilea capitanu Gouhowsky, portu-drapelulu Svichtchowsky si cornetulu regimentului de cuirasieri ai Majest. S. contele Tolstoi. Printre soldati au fostu 43 morti, 24 raniti si 2 disparuti. Cu tóte acestea detasiamentulu 'si-a implinitu missiunea, ce i se incredintiase, deturnandu atentiunea trupeloru turcesci dela Orkani'a si impedecandu-le de a sosí in ajutoriulu detasiamentului turcescu dela Pravitz'a.

Bogot, 17 Nov. st. v. Detaliuri asupr'a luarei Etropolului: Lupt'a a tienutu de diminétia 10 Nov. pana la 3 óre dupa amédi a dilei de 12 Nov. Diu'a de 10 a fostu intrebuintiata la impuscatura si la transportulu artileriei pe d'asupr'a prapastiiloru. La 11 diminétia voluntarii regimentului Preobrajensky sub comand'a capitanului Reutern luara printr'unu atacu subitu redut'a cea mai inaintata, in urm'a carei'a turcii, luati in flancu, fura siliti se parasésca tóta lini'a cea d'antaiu a positiunei loru, care fù indata ocupata de colónele din drépt'a ale principelui d'Oldenburg. Acésta colóna continua in urma impuscatur'a pana la diua. In acelasi timpu, pe candu colónele din steng'a intretienea asemenea o impuscatura, ea se pregatí a incongiurá flanculu dreptu alu turciloru. La 12 diminéti'a acésta colóna sub comand'a adjutantului imperatului colonelu Liubovitzky incepù a merge din ce in ce inainte asupr'a flancului si asupr'a spateloru turciloru si'i silí se se retrage. Principal'a reduta, care dominá gur'a strimtórei, fù ocupata de o compania din regimentulu Preobrajensky. Turcii fugira. Nóptea sosindu, urmarirea n'a potutu incepe decatu in 13 diminéti'a. Dragonii d'Ecaterinoslaw au luatu trei tunuri, doue chesióne, 300 carutie cu munitiuni si provisiuni. Perderea nóstra in timpulu acestoru trei dile a fostu de 48 morti si raniti. Unu singuru oficieru alu gardei, portu-drapelulu Neovinsu a fostu ucisu.

Sciri merunte politice. — Ministrulu de comerciu austriacu Chlumecky a adressatu catra cont. Andrásy o nota, in care dice, ca fiindu impossibilu a se regulá cestiunea impacarei dualistice pana la finea anului curentu, guvernulu austriacu doresce a se stabili unu provisoriu de celu puçinu trei luni, dér' mai bucurosu ar' voi unu provisoriu de 6 luni pe bas'a tratateloru esistente. Totu asia a scrisu ministrului Trefort, cerendu respunsu grabnicu. — Unele foi dualistice se plangu amaru asupra traganarei in cestiunea impacarei. — In 5 Decembre s'au amanatu siedintiele camerei unguresci si s'au inceputu siedintiele delegatiuniloru. Guvernulu va cere dela delegatiuni votarea unui budgetu de 25 mil. pe 3 luni. In 6 Dec. imperatulu va primi delegatiunile in audientia solemnela. — Deputatii croati voiescu se parasésca diet'a Ungariei, depunendusi in corpore mandatele. „Pesti Napló“ scrie: „Déca se va adeveri acést'a, atunci si Ungari'a va avé „cechii“ sei.“ „Napló“ amenintia pe croati cu mesuri coercitive.

Se anuncia, ca Germani'a favoriséza ide'a unei paci separate intre Russi'a si Turci'a. Princ. Bismarck e contra unui congressu europeanu. — In 12 Dec. se dice, va incepe actiunea Serbiei, in 9 va plecá principele Milan cu metropolitulu in cuartirulu generalu si in 11 se va proclamá independentia Serbiei. — Guvernulu serbescu a adressatu o nota energica catra Pórta, cerendu se i se dé in 14 dile respunsu si satisfactiune pentru violarea granitiei de catra basi-bozuci. — Greci'a inca a adressatu Pórtei o nota aspra. Port'a a respunsu, ca este resoluta a infruntá pericolulu si, in casu candu not'a Greciei ar' avé de scopu a provocá unu respunsu irritatu, care se servésca de pretecstu alu unei rupturi intre cele doue state, a adausu, ca e gat'a a tramite paspórtele representantiloru Greciei si Serbiei. Circula faim'a de alta parte, ca Pórt'a ar' fi oferitu in urm'a mediatiunei englese Serbi'a vechia Serbiei si Epirulu Greciei, déca aceste doue state voru remané neutre. (?)

Dela Rom'a se anuncia, ca starea Papei, care erá bolnavu de mórte, s'a mai amelioratu. Cu tóte aceste décurge inse discussiunea asupra viitoriului Conclave intre cardinali si ambassadorii straini.

Din Franç'a sosesce o scire buna. „Monitoriulu“ scrie adeca, ca Dufaure, fostulu ministru, ar' fi luatu asupra'si a impacá pe Mac-Mahon cu republicanii din steng'a si ca maresialulu a primitu concessiunile, pe cari, dupa parerea lui Dufaure, ar' trebui se le faca camerei.

Din camer'a Romaniei. (Siedinti'a din 1 Dec. c. n.) Ministrulu de finance Campineanu depune pe biuroulu camerei budgetulu pentru 1878. Budgetulu ordinariu aréta, ca veniturile sunt cu 2 milióne aprópe mai mari, decatu cheltuielile; budgetulu estraordinariu aréta unu deficitu de 28 milióne, care se va acoperi prin emissiunea viitória a bileteloru ipotecare.

„Despre scólele romanesci.“

(„La adress'a mitropolitiloru si a pressei.“)

Sub acestu titlu aflaseramu in „Haladás“ dela Turd'a Nr. 48 din 31 Oct. unu articlu plinu de insulte, usitate in diuariele de calibrulu acestuia. Remanendu-ne astadata ceva spatiu in colónele nóstre, reproducemu partea cea mai mare din acele insulte, pentru cá se se védia si cu acésta ocasiune, in ce modu suntemu tractati in caus'a scóleloru. Éta insultele lui „Haladás“:

„Gazet'a“ ia in nume de reu peste mesura, ca comitetulu administrativu a decisu inchiderea scólei gr.-catholice din Muresiu-Ludosiu. Acesta e lucru usioru, si preste totu este usioru a laudá séu defaimé dela mésa unele mesuri singuratice. A esi inse in afara si a vedé acea passivitate, lene si nepasare in afacerile scóleloru romanesci; a vedé pe popi desfrenanduse in edificie pompóse (pompás epületekben dözsölni???), éra pe baiati sguliti in bordeie cá cotetiele de porci — va pricepe ori Baritiu ori Muresianu, ca inspectorii de scóle facu bine, candu prin asemenea taia-

turl de vena dau aveutu causei scolastice, candu curatia terrenului de calbédia. Nu e indoiéla, ca scól'a este conditiunea fundamentala a ecsistentiei unui poporu. Ne miramu, ca acelu poporu, care'si zugravi siesi unu trecutu istoricu atatu de stralucitu spre a se desfeta in elu, acelu poporu, care crede asia de multu intr'unu viitoriu maretiu tocma poporului acela, adeca conducatorii lui, nu misca nimicu in caus'a scolastica, ci din contra, spre daun'a aceleia 'si m i n t u ei siesi. Asia, ei m i n t u, dascalulu catra parochu, parochulu catra protopopu, acesta catra episcopu si metropolitu; ei in reporturile loru aduna m i n c i u n i l e cele mai miserabili, cá se î n s i e l e afacerile scolastice, pe sine si pe metropoliti. Éra acésta m i n c i u n a se continua de mai multi ani. Ei m i n t u in susu si in diosu cu obraznici'a cea mai mare (a legszemtelenebbül hazudják), ca scólele loru se afla in stare normala, in sensulu legiloru; candu luandu de esemplu numai comitatulu nestru, cu esceptiune de protopopiatulu lui Vlassa, in celelalte numai ici-colea afli cate o scóla de suferitu, pe tóte celelalte le poti cassá in poterea legii si a dreptatiei, cá totu atatea pietrii de scandalu. Éra déca le inchidu? Atunci vine press'a si pe organele administrative le acusa de dusmane, ca-ci dicea ei: r e p o r t u r i l e p r o t o p o p e s c i s p u n u, c a a c e l e a s u n t b u n e. Si apoi reportulu protopopescu este santu. Si totusi, in reporturile protopopesci mai fiacare cuventu este o m i n c i u n a, ceea ce densii potu cutediá cu atatu mai usioru, c a i n v i é t i'a p r a c t i c a n u i c o n t r o l é d i a n i m e n i. M i t r o p o l i t i i inca n'au luatu mesuri din sinulu loru, c á s e v i s i t e d i e s i s e c e r c e t e d i e s c ó l e l e p r i n c o m i s s a r i i l o r u. Se o faca acésta, si voru vedé, catu sunt de ticalóse scólele romanesci si in ce modu miserabile a m i n t i t u popimea in multe locuri in detrimentulu interessului publicu (s a papság sok helytt mily nyomorult modon h a z u d o t t a közérdek rovására.)"

„Déca press'a romanésca judeca, se judece cu temeiu, si prin aprarea sa nemotivata se nu incuragiedie pe cei lenesi, cá tocma se nu faca nimicu; ca-ci déca' va face martiri din toti aceia, ale caroru scóle se inchidu, ne temendu, ca cá mane nu'i voru mai incapea la peptulu ei. Nu póte fi lucru mai usioru decatu a trece cineva de omu mare, de si nu face nimicu, ci se dà lenei. Din contra, press'a se'i bata cu biciulu, éra mitropolitii se tramitia peste ei visitatori din centru. Asia se va alege ceva din scólele romanesci, altumintrea cu anevoia." —·

Precumu vedu lectorii, aceste insulte de nimicu sunt aruncate in doue directiuni asupra clerului romanescu intregu cu docenti cu totu, fora distingere de confessiune, apoi si asupra pressei romanesci si mai anume asupra „Gazetei", de care vorbindu, se inhatia si se atinge totuodata si de persóne, intocma cumu facea mai inainte Moldován Gergely in „Magyar Polgár", in „Hon" si pe airea cu-o antipathia, pe care aci nu-o potemu cualificá mai de aprópe.

Dér' óre cine **minte** in acésta causa de viétia si de mórte? M i n t u aceia in capulu loru, cari inculpa pe „Gazeta", ca ar' fi aparatu vreodata in tóta viéti'a sa de ani patrudieci pe vreunu preotu, docente ori professoru necapabile, ori lenesiu, ori corruptu; candu tocma din contra „Gazet'a" au avutu multe si mari neplaceri din causa, ca in punctulu instructiunei si alu culturei poporului la casuri de asia, n'au crutiatu pe nimeni in lume, nici chiaru pe parinti si frati, ci tocma pentru-ca le-au voitu binele si progressulu, le-au spusu adeveruri aspre, in catu se le pocnésca urechile. Martori sunt aci mii de pagine ale „Gazetei" si ale „Fóiei"; martori potu fi miile de scolari si studenti, cari au trecutu de sub manile celoru doui barbati espusi astadi la insulte si persecutiuni ostili numai pentru cá se le amarésca si mai multu betranetiele, si cá se péra mai curendu, „ca-ci ei au traitu prea peste mesura multu, dupa ce in 1848/9 n'au apucatu a li-se stinge sórele.

Ce amu disu noi in Nr. 80 alu „Gazetei" despre scól'a din Ludosiu? Amu disu puru si simplu, ca „Haladás" se bucura de inchiderea ei; ca-ci asia a si fostu, s'a b u c u r a t u; si amu adausu, ca noi „nu pricepemu cumu ludosienii au scapatatu la atata, in catu se nu'si pöta conservá scól'a si se dea copii la scóla de alta lege si alta limba." In fine amu inchiaiatu cu apostrof'a: Amu ajunsu in dilele lui Rákoczy si Apáffy preasantiti Parinti!" Sustienemu si astadi acea apostrofa, cu care tocma voiramu se documentamu, ca, mai repetimu, in acésta causa de viétia si mórte nu scimu se menagemu nici chiaru pe metropoliti, necumu pe protopopulu din Ludosiu, de si ne este amicu personale tocma de ani 50.

Pana in catu m i n t e „Haladás" façia cu clerurile si cu corpulu docentiloru, nu voimu se cercetamu noi; nu ne vomu face advocatii nimenui; de si amu sci se demascamu si noi obraznicele, m i n c i u n i din „Haladás", citandu de es. numai numerósele cercularie metropolitane séu episcopesci emanate in caus'a scóleloru, necurmatu de ani 25 incóce, apoi mai multe visitatiuni diecesane, precumu si fórte interessantele desbateri ale sinódeloru si congresseloru totu in acésta causa; in fine cele mai serióse mustrari, date la cativa protopopi in cursulu aniloru nu numai de catra archierei, ci chiaru de catra sinóde; ba amu potea citá reporturi comissionali, buna-óra cumu fusese celu din an. 1874 alu deputatului Dr. I. Mesiota cá referente in scolasticis, intru care nu ca s'au ascunsu adeverulu, ci tocma din contra, li s au pusu protopopiloru in nasu urmatóriele cifre: In archidiecese sunt 64,726 copii de ambele sexe intre 6—12 ani obligati a ambla la scóla si 19,258 intre 13—15 ani; inse acestia numai din 25 protopopiate, ca-ci 15 protopopi au fostu l e n e s i, n'au aratatu nimicu. Mai incolo: din 1087 comune greco-resaritene numai 413 au scóle, dér' si din acelea 170 nu corespundu legiloru, prin urmare la vreo 720,000 de suflete numai vreo 238 sunt scóle bune. Amu potea produce totu cifre de acestea si din ceealalta archidiecese, cetitorii nostri le voru aflá inse in Nrii „Gazetei" din anulu, in care se ti nuse intre g r e u t a t i n e s p u s e congressulu scolasticu la Blasiu. Intr'aceea repetimu, ca nu voimu se ne facemu advocatii cleruriloru, precumu nici cá se mai spalamu la harapi, carii sciu fórte bine, ca in tóta Transilvani'a scóle de dómne-ajuta sunt si p o t u se fia numai in asia numitulu fundu regiu si in comunele fosteloru regimente granitiarie, éra in comitate, in fost'a i o b a g i m e se póte, ca voru fi si pe acolo catra anulu 1900. Ne va dice inse cineva: Pentru-ce maghiarii si anume calvinii din iobagime au scóle si romanii n'au? Spuneti acelora, cari ambla se ve insiele cu fabule de acestea, ca m i n t u. Dá, calvinii ar' t r e b u i se aiba scóle bune, ca s'au preparatu pentru ele dela 1550 neincetatu; dér' nu le au, decatu asia precumu le-a descrisu Otto Hermann in „Kelet": b o r d e i e, in care ploua si ninge, cu dascali sierbitori si cersitori. Nu noi o dicemu acésta, „Kelet" o spune. Noi desfidemu inse pe Moldován Gergely si pe alti collegi ai sei, cá se marturisésca pe onórea loru, nu „dela mésa", ci „din viéti'a practica", déca „Kelet" m i n t e. Se ne mai esplice totu elu, pentru-ce possessorii maghiari cei mai multi si mai mari, ai iobagiloru totu maghiari pe catu timpu iau dominatu, scóle nu le-au facutu. Se ne mai descopere si acelu „secretu", pentru-ce secuii „cei liberi (szabad székelyek), éra nu robi, nu sclavi", cumu se lauda ei, cu singur'a esceptiune de cei, carii au fostu militarisati de catra austriaci, n'au avutu scóle mai de locu, si pe care leau astadi, d é c a le voru fi avendu, nu amu auditu pe nimeni laudandu-le. Dér' cumu se intempla totusi acea minune, ca din acelea umbre de scóle érasi nu vedemu inchidiendu-se nici una? Mai intrebamu pe inspectori, cutediatau séu cutédia vre-unulu din ei se scria ori se cuvente catra episcopii si archiepiscopii romano-catholici unguri, croati si slavaci in causele scolastice, in acestu limbagiu mojicescu din „Haladás"? Si candu episcopulu Mich. Fogarassy le dise in congressulu rom.-catholicu din vér'a trecuta: Nu voiu suferí niciodata, cá se ve amestecati in afacerile scóleloru mele! a cutediatu Moldován Gergelu, Papp Agaston, Réthy Lajos, séu ori-care altulu se'i dica: Escelentia, dascalii tei 'ti mintu, popii tei 'ti mintu, protopopii tei mintu „a legszemtelenebbül és nyomorult modon"? In acea di le-ar' si face procesu de pressa. Cautati scólele maghiare catholice de pe pustele Ungariei si din Croati'a, chiamati arbitrii din tóta Europ'a, cá se le compare cu cele romanesci, inse asia, cá se tiena de inaintea ochiloru a d e v e r u l u i s t o r i c u, ca romaniloru din Transilvani'a, cu puçine esceptiuni atinse mai susu, nu le-a fostu permisu cá se'si faca scóle pana in a. 1850, si ca tocma de le-ar' fi fostu permisu, iobagii, dilerii curialistii milionu din ei, pe catu timpu 'si avéa casele loru, cumu amu dice. in spate, gat'a de a se muta in fiecare anu la s. Georgie, pentru cine erá se faca scóla, candu avemu esempla destule, ca chiaru biserici de lemnu se stramutá dela unu locu la altulu. Era dela 1850 incoce prin cate cercari au trecutu scólele romanesci! Scólele din Brasiovu s'au potutu infiintiá numai dupa doue processe lungi si inversiunate, pe candu adeca prefectulu Ios. Wenzel dedese resolutiunea: In poterea inalteloru r e n d u e l i voue neunitiloru nu vi se da voia se faceti scóle mai mari, decatu numai in cari se invetiati a citi, a scrie si cele patru operatiuni." In Sasime erá permisu celu puçinu atata. Nu asia in comitate, unde vedeamu cu ochii nostri, cumu auctoritatile municipali aruncá la o parte ori-ce porunca imperatésca venie in favórea scóleloru, si apoi Iosifu II nu mai erá in viétia. Las' ca in tóta lumea massele, glótele de poporu sunt greóie si indolente, de unde vine si proverbiulu nemtiescu „Der Bauer rührt den Fuss, nur wenn er muss", dér' apoi se mai dica si vicespanulu catra popa: Sunteti nisce nebuni, déca voiti se deschideti scóle pentru mojici, cá mane poimane se se faca popi si dascali fetiorii loru in loculu fetioriloru vostrii, — atunci cine se mai sté de infiintiarea scóleloru? Asia mergea lucrurile in Ardealu, pe candu Moldován Gergely amblá in camasia lunga; éra precandu 'lu dedese tata-seu la scóle, unu illustru barbatu de statu de mare influintia, dicea in diverse ocasiuni: „Aceia, carii ceru scóle pentru poporulu romanescu dela sate, ei voiescu nefericirea lui, ca-ci destépta in elu dorintie si aspiratiuni ce nu cunoscea pana aci. Romanulu e mai fericitu atunci, candu are opinci bune si póte injuga boi buni la caru." Mai venisera si incercarile, de si nu asia brutali, de germanisare. Atunci romanii incepura a'si siopti unii altora: „De catu se ne facemu scóle in limba straina, scóle de r e n e g a t i din pungile si din sudórea nóstra, m a i b i n e n i c i - o s c ó l a; decatu bastardi. mai bine remanemu in statulu naturei." Totu atatea consecentie firesci ale despotismului egoistu.

Crisian'a, 29 Nov. 1877.

O n o r a t a R e d a c t i u n e! De astadata am a ve impartasi o scire trista: Episcopulu diecesei gr.-cath. Oradane **Ioane Olteanu** adi la órele 4½ dupa amédiu a repausatu in domnulu. Nu voiu se facu aci biografi'a defunctului episcopu, lasandu-o unoru pene mai dibace, ci oftandu-i se-i fia tieren'a usióra, e destulu se observezu, ca grele tempuri astépta pe diecesea Oradana: datorii mari de licuidatu, parochie vacante, preoti neasiediati, cause scolari si bisericesci neresolvate, teologi absolvati cate de doui trei ani si casatoriti, dér' neordinati petrecu tempulu pe la socri si parinti fora stare si ocupatiune, prepositur'a si unu stalu canonicale vacantu, guvernarea si administratiunea diecesei o confusiune, sume insemnate de capitale diecesane elocate pe la privati, care dela unu tempu incóce nu aducu nici unu percentu, ér' alte sume considerabile imprumutate din fundatiuni, fora nici o ipoteca. Astfeliu ni se ruinéza fundatiunile, cari suie pana la unu jumetate milionu si cari, manipulate cu grigia si consciintia ar' poté reversá multu bine asupra instructiunei scolare, si intre preotime si orfanii diecesei.

Pe fiitoriulu vicariu generalu 'lu-astépta dér' oper'a lui Sisiphu. Asupra acestor'a, cá totu atatea cause vitali vréu a atrage atentiunea pré maritului Capitulu diecesanu, care este respondietoriu de tóte inaintea diecesei, si care vivente episcopo a trebuitu se fia la inaltimea missiunei sale.

Ce se tiene de denumirea noului archiereu bisericescu fora de a prejudecá opiniunei publice, credu a impartasi vointi'a codiecesaniloru mei, candu dicu, cá pentru noi ar' fi fórte de doritu, déca noulu archipastoriu s'ar' denumi din sinulu preotimei diecesane, care cunósce bine situatiunea, indigintiele si eparchi'a nóstra, cu atatu mai vertosu, ca sunt multi barbati demni de acea inalta pusetiune, si nu s'ar' vedé siliti a fi condusi de vreo clica, care in urma ii prepará ruin'a, dupa cumu avemu esemple destule. Lumea se scia, ca nu sumu aspirante. Aceste mi-am tienutu de detorintia a le aduce la cunoscinti'a Onoratului publicu numai in interessulu binelui comunu alu diecesei.

S c i p i o.

Vamesiu Odriheiu Novembre 1877.

(S a n t î r e a n o u l u i t u r n u a l u b i s e r i c e i d i n C i u c m a n d r u.) In 26 Oct. s. v. a. c. avusemu fericirea si onórea a fi presente in comun'a bisericésca gr. cath. Ciucmandrú, tractulu protopopescu alu Ibasifaleului la santirea nou edificatului turnu, construitu la acea biserica. In memorabil'a di de 26 Oct., care era o di de Domineca, s'a celebratu la orele 9 a. m. sant'a liturgia, pontificandu p. o. D. Stefanu Campianu protopopulu tractului Elisabetapolei, asistandu si alti preoti din vecinatate. Dupa finirea cultului divinu p. o. D. protopopu se sui pe catedra, si pronunciá o predica religiósa nationala, care fù ascultata de numerosulu publicu de diverse nationalitati cu atentiunea cea mai incordata profundu miscandu animele auditoriloru.

Fia'mi permisu a descrie in puçine cuvinte si liniamente activitatea si labórea bravului poporu

romanu din Ciucmandru. Mai antaniu 'si edificara biserica din materialu solidu acoperita cu tiegle, dupa aceea se apucara si cladira casa parochiala cu 3 incaperi si celariu (privintia) de desuptu, precumu si o scóla corespundietória legiloru tierei, tóte de piétra si acoperite cu tiegle, si inca asiá catu de o parte e cas'a parochiale si de alt'a e scól'á, ér' in midiulocu se afla s. biserica cu turnulu ei maiestosu.

Si acestu poporu bravu la consiliele d. pr. vediendu cà tóte sunt in ordine buna si frumóse precumu biseric'a scol'a si casele parochiale, au cugetatu a fi de lipsa a cladi si unu turnu correspundietoriu celoru alalte edificie. Turnulu redicatu e construitu de pétra si e acoperitu cu pleiu, si asiá e de pomposu incatu produce calatoriului unu aspectu imposantu inca din departare, de ora-ce comun'a Ciucmandru e situata in drumulu de tiéra ce duce dela Sighisiorá la Muresiu Osiorheiu. Este demnu de sciutu cà la facerea turnului, sublimu in feliulu seu, in o comuna rurale cá si acést'a au contribuitu forte multu p. o. D. popta Stefanu Campianu d'impreuna cu zelosulu preotu locale d. Nicolau Galea, prin intieleptele loru sfaturi, precumu si prin alte ostenele. Dupa finirea ceremonieloru avuramu o més'a stralucita la cas'a parochiale, unde s'au redicatu mai multe toaste, primulu toastu la redicatu d-nulu prota St. Campianu intru deplin'a sanetate a Escelentiei Sale d-lui Metropolitu rom. gr. cat. Dr. J. Vancea etc.

Éca d-le Redactore ce póte o comuna „unita in cugete, unita in simtiri" dupa cumu ne cauta laureatulu bardu nationale A. Muresianu. Si alte comune romane ar' trebui se urmeze esemplulu confratiloru Ciucmandreni.

Nicolau Maioru,
parocu gr. cat.

Naseudu in Novembre 1877.

(Unu specimenu de cavalerismu ungurescu.) In nr. 87 ai binevoitu d-le redactoru a luá notitia despre unu pasculiu publicatu de Várady Antal in nr. 260 din „M. Polgár" in n. 88 despre unu alu 2 pasculiu esitu in n. 264 din „M. P." sucrisu de unu Bobulescu. Totu odata ti-ai esprimatu dorinti'a de a capatá informatiuni esacte despre starea lucrului.

Permite-mi deci d-le redactore se satisfacu dorintiei esprese. Trebuie inse se marturisescu din capulu locului, ca de nu me simtiam provocatu nu veniam se molestezu cetitorii „Gazetei" cu descrierea unei afaceri atatu de murdarie, cumu este cea din cestiune.

Inainte de a face istoriculu, precumu pretinde sanctitatea adeverului, spre a ferí publiculu nepreocupatu de nesce informatiuni sinistre si tendentióse, 'mi iau voia a premite, ca in Naseudu esista de vreo 15 ani una „Reuniune romanésca de lectura" numita si casina romanésca, care are statute intarite. In sinulu acestei reuniuni au fostu primiti toti inteligentii, toti, la cati se presupune o crescere mai alésa, fora deosebire de nationalitate si de clasa. Si astadi se afla intre membrii ei mai multi straini chiaru si de nationalitate maghiara. Indata dupa venirea lui V. A. — mi-se pare asta primavéra — acest'a a fostu primitu intre membrii, presupunenduse ca cá cancelistu reg. va fi omu cu crescere corespondietória. Observezu aci, ca pana acuma nici unu strainu nu s'a plansu asupra casinei romane, din contra au fostu prea multiumitu cu primirea, ce li s'a facutu la ori-ce ocasiune. Pana acuma a fostu deplina armonia intre toti membrii casinei.

In sér'a din 31 Oct. se aflau in sal'a casinei mai multi membrii, petrecundusi dupa cumu este datin'a la tóte societatile de acésta natura, parte prin lectura si conversatiune, parte prin jocu de siacu, preferanti etc. La o mésa se aflá si V. A. si conversá cu unu altu membru. Discursulu incepù a deveni din ce in ce mai vehementu, incatu atrase atentiunea totuturoru membriloru de façia. Deodata V. A. se scóla de pe scaunu cá unu smintitu, incepe a se preamblá prin sala cu capulu redicatu in susu si a sbierá apoi cu-o voce inalta, a insultá natiunea romanésca, numindu pe romani „talhari" si „nulla" si ca densii traiescu din grati'a unguriloru si din a s'a.

Ceilalti membri, cari pana aci nu s'au fostu amestecatu in disputa, audiendu aceste insulte venite din seninu, nu au potutu se nu se indigneze si se nu-lu provóce la ordine. Asemene l'a provocatu presiedintele reuniunei in sensulu statutului cá se se modereze, ca-ci déca nu, va fi datu afara. Inse in locu de a se moderá si-a continuatu insultele mai departe in unu tonu furiosu, batandu cu piciorulu in podimentu, a tranti scaunele, bá ce e mai multu, la unu membru, care ciná singuru la alta mésa, i-a trantitu siapc'a in taleru. Firesce, ca tóte aceste le-a facutu cu intentiunea de a provocá unu scandalu si mai mare. care se vede, ca-lu doriá fórte. In urm'a acestor'a l'a provocatu presiedintele se parasésca numai decatu sal'a, candu apoi densulu incepù a strigá, ca acést'a nu e o casina, ci unu „Paisel", „Kneipe", in care romanii latra cá canii la stele" si ca de acolo nu-lu póte scóte nimeni.

La tóte aceste insulte intentiunate si provocatórie membrii de façia au respunsu cu-o moderatiune, guvernare de sene, si cu unu tactu esemplariu. Nefiindu vre-unu servitoriu la indemana nimeni nu a pusu man'a pe densulu pentru alu dá afara, inse nu din téma séu din lipsa de curagiu, ci simplu numai pentru-ca nimenea nu a voitu se vena in atingere cu unu asemenea omu.

In fine a esitu din casina, chiamatu fiindu de ospetariu, a intratu in chiliele din parterre, unde a continuatu scandalulu. In presenti'a unoru óspeti straini s'a espectoratu in tonu inaltu, intrebuintiandu espressiunile cele mai dejositorie, cari regretu, ca bun'a cuviintia nu-'mi permite a-le recitá la acestu locu, espressiuni ce pe la noi nici dela corturarii cei rei nu suntemu indatinati a-le audi, si tóte insultatórie in modulu celu mai infamu de natiunea romana. Esindu si de aci a inceputu a alarmá publiculu ce trecea pre strada amenintiandu cu revolverulu si strigandu: „Se vina numai josu (membrii casinei) càci le dau glontiu", ceeace, se intielege, a facutu se se adune multu publicu de tóte clasele.

Si la tóte aceste amenintiari nu i-a facutu nimeni nemica, ba unu domnu romanu l'a insocitu chiaru pana acasa cá se nu-i-se intemple ceva din partea publicului infuriatu, care domnu constatéza ca nimeni nu a incercatu sei faca ceva, cu atatu mai pucinu se arunce cu petrii. Asemenea nici politi'a nu i-a facutu nimica desi pre bas'a legiloru politiane avea dreptulu, ba chiar' detorinti'a a-'lu arestá numai-decatu.

Acést'a este starea lucrului. Spartulu ferestriloru nu sta in legatura cu acésta afacere. S'au mai intemplatu de aceste prin Naseudu si inca la romani. Inteligenti'a si membrii casinei nu potu stá sentinela la ferestrile nimenui. Altcumu mi-se pare cà si acést'a este scornitura pentru a se face celu pucinu pre acésta cale martiru alu maghiarismului, si acésta parere o basezu pe spusele unui panduru, care a vediutu pre Váradi puscandu in aeru a 2-a nópte si alarmandu, fara cá cineva se se afle pre langa cas'a s'a. Inse marea s'a opera a terminatu-o prin o scrisore adresata judelui de cercu provocandulu ai dá scutu persónei sale si in care numesce pre romani „ciurda de vite", precum si prin scrisórea din „M. P." de care am amentitu.

Casin'a romana in siedinti'a adunarei generale din 1 Novembre l'a eschisu cu unanimitate, apoi a decisu a-se face aratare la locurile competente. Urmarea fù ca, pana acuma este suspendatu din postu si datu in cercetare judecatorésca. Cercetarea decurge. Din resultatulu de pana acum'a s'a potutu convinge ori-cine cà tóte cele scrise de A. V. suntu minciuni si calumnii ba insusi V. a recunoscutu minciunile in procesulu-verbalu, asiá d. e. a recunoscutu, ca este falsa asertiunea publicata in „M. P.", ca d. prof. dr. Malaiu aru fi esitu afara spre a aduna pe studenti. Servésca cele descrise pana aci de informatiune esacta pentru ori-cine, chiaru si peutru dd. dela „M. Polgár".

Referitoriu la descaliturile cele impertinente din „M. P" nr. 264 marturisescu, cà aflu sub demnitate a respunde ceva, cu atatu mai vertosu, cà am fericirea a nu cunósce pe B . . . . Lauda cerului, Naseudenii au ajunsu cu multu mai departe decatu se aiba trebuintia de invetiaturile domniloru dela „M. P."

Portarea d. V. atatu de cutediatoria si vatamatoria ne-a venitu fórte strania si nu ne-amu potutu-o esplicá, inse dupace amu vediutu ca „Magyar Polgár" romanofagulu i-a saritu in ajutoriu prin publicarea pasculiloru mentionate, au inceputu a vedé, cà aci este unu lucru planuitu, este intocmitu cu scopu de a-ne provocá la scandale compromitiatorie, ér' V. este numai unu instrumentu de esecutare. Inse reu s'au insialatu in calculii loru atatu Váradi A. catu si domnii dela „M. P." si-i asecuramu, cà asemene se voru insielá si pentru venitoriu. Inteligenti'a romana de aci este cu multu mai superióre si mai cavalerésca decatu se-si pateze numele cu scandaluri, si se-se demita la faptele ordinarie, là cari voescu se ne provóce. Romanii din Naseudu 'si cunoscu positiunea, cunoscu totu-odata si tendentiele moderniloru cavaleri unguresci. Scandalele inscenate la Mehadi'a, Borszék si alte scalde cu fratii nostri de dincolo de Carpati ni suntu in memoria. Scandalulu provocatu la noi de V. A. este unu rubinu din diadem'a scandaleloru citate, din care diadema se oglindesce unu specimenu de cavalerismu. Totu odata asecuramu pre fratii Unguri cà vomu lucrá in acolo, cá lumea se cunósca cavalerismulu si alu unui'a catu si alu celuilaltu. Tóte au in lume margini, se va terminá odata si fanatismulu si murdariele de calibrulu citatu. Faptele cu cari voru cercá se ne inegrésca si se ne compromita facia de lumea nepreocupata, le vomu sci dirige totu deun'a astfelu, incatu se le cada dreptu in capu. Noi traimu o viétia pacinica remanendu pre langa a-le nostre, si fratii unguri aru face fórte bene se ne dè buna pace. Publiu.

Ucigasii familiei Orescu.

Septeman'a trecuta (27 Nov. n.) au avutu se dé séma inaintea tribunalului din Brasiovu cei trei secui, cari comisera in strad'a „Renascerea" din Bucuresci o crima din cele mai oribile cate le cunósce pracs'a criminalistica, si adeca: servitórea Nagy Rozsi din Csik-Ményaság, de 32 ani, barbatulu acestei'a Fazakas István, calfa de cismariu si amantulu ei Mihály Iozsef din Lövete, calfa de lacatusiu.

Nagy Rozsi a intratu in lun'a lui Iuliu a. c. cá servitóre la dn'a Alecsandrin'a Orescu, care locuiá in cas'a propria din strad'a „Renascerea" numai cu fiic'a-s'a Cleopatr'a si c'unu servitoriu cu numele Dincu Smarandescu. La finitulu lunei lui Iuliu dn'a Orescu a plecatu impreun'a cu fii'a s'a pe cateva dile la mosie. In timpulu absentiei sale Nagy Rozsi avù dese intalniri cu barbatulu ei si cu Mihály Iozsef, cari ambii locuiau in Bucuresci, si le impartasi, ca dn'a Orescu posede multi bani de argintu si de auru si convenira in fine intre sine de a omori pe dn'a Orescu si de ai luá banii, totodata inse otarira a omori antaiu pe fii'a ei Cleopatr'a, cá se nu fia cine se-i tradeze. Nagy Rozsi luase asuprasi a pregati totulu: Complicii Fazakas István si Mihály Jozsef aveau se se ascunda cu ajutoriulu seu intr'o anumita di in pivnitia casei, ér' dens'a luase asupra'si a indemná sub vreunu pretestu falsu pe dómn'a casei si pe fii'a ei cá se mérga in pivnitia, totodata inse a ingrigi cá servitoriulu Dincu se nu fia in timpulu acela dusu de acasa. Planulu sceleratu erá dér' facutu, lipsea numai esecutiunéa.

Joi in 2 Aug. se intórse dn'a Orescu dela mosie. Indata a insciintiatu Nagy Rozsi pe complicii sei despre sosirea dómnei si ei otarira diu'a de 8 Augustu pentru esecutarea planului loru infernalu. In diminéti'a dilei acosteia Rozsi tramise pe Dincu intr'o pravalia din strad'a Lipscani spre a aduce nesce mostre. Dupa departarea lui intrara complicii ei in curte si de aci printr'o ferestrutia, care o lasase Rozsi deschisa, in pivnitia, unde se ascunsera de amendoue partile ale usiei. Rozsi merse apoi indata in camer'a d-siórei Cleopatr'a si o chiamà in pivnitia spre ai aretá ceva. Domnisiór'a, care nici pe departe nu se gandea la ceva reu, scobori scar'a pivnitiei, Rozsi merse dupa ea, tienendu o fringhia in mana. In momentulu, candu domnisiór'a ajunse in pivnitia, se rapedira asuprai cu furia selbatica Fazakas si Mihály, o trantira la pamentu si pre candu unulu o tienea de mana, ér' celalaltu de peciore, servitórea Rozsi o sugrumà de gatu cu fringhi'a (streangulu). Dupa ce seversi acést'a, Rozsi merse grabnicu in odai'a de dormitu a d-nei Orescu si cu cuventu, ca d-siór'a Cleopatr'a 'si-a scrantitu unu picioru in pivnitia, a facutu cá si dn'a Orescu, cuprinsa de spaima, se alerge in ghiarele miserabililoru ucigasi. Rozsi merse inaintea ei pe scara. D-n'a Orescu abia scobori cateva scari si zari pe fii'a s'a intinsa pe pamentu.

Presimtiendu pericolulu, tipà si voi se fuga inderetu, Rozsi inse o tiene pe locu ii astupa gur'a si o taresce cu sine in pivnitia unde se aruncara asuprai Fazakas si Mihály si o tienura de mani si picióre precandu Rozsi o sugrumà cu streangulu cá si pe Cleopatr'a. Cele doue cadavre le legara apoi unulu de altulu, le lasara in pivnitia si se dusera toti trei in locuinti'a nenorocitei familie spre a 'si luá plat'a pentru ingrozitoriulu loru faptu jafuindu bani si pretióse in valóre de 1600 fl. v. a. Fazakas si Mihály mersera indata cu obiectele

jafuite intr'o carciuma unde le urmă mai tardiu si Nagy Rozsi, dupa ce spuse inca servitoriului Dincu, care intru aceea s'a fostu intorsu acasa, ca d-n'a Orescu s'a maniatu ca-ce nu s'a intorsu mai iute, ca a plecatu pe catev'a dile la mosia unde trebuie se se duca si dens'a, lasandu pe Dincu singuru ingrijitoriu alu casei. Omoritorii plecara inca in diu'a aceea la Brasiovu. A dou'a dî dupa sosire servitórea Rozsi voi se venda cateva pretióse scumpe aurariului H. din locu. Acest'a suspitiunandu inse ca obiectele ce i le oferi secuieanc'a Rozsi erau furate, a dat'o pe man'a politiei, care a arestat'o si a tramis'o inaintea judelui instructore. Fiindu luata la respundere Nagy Rozsi marturisi in fine faptulu oribilu dupa ce vediú ca negarea nu-i mai ajuta nimicu. Ea numi si pe complicii sei cari inca in diu'a aceea fura arestati.

Pe banc'a acusatiloru se mai aflá in diu'a de judecata, 27 Nov., afara de cei trei omoritori si o tierénca din Szombatfalva cu numele Dombi Julis, care era invinovatita, ca a primitu dela fratele seu Mihály József obiecte de pretiu din cele luate d-nei Orescu si le-a vendutu. Mihály se-i fi disu ca elu a gasitu lucrurile aceste in Serbi'a.

La ascultarea finala omoritorii au marturisatu inca odata intregu faptulu loru infioratoriu cu tóte impregiurarile sale agravante. Numai in aretarea motiveloru faptului nu consuna pe deplinu depunerile loru. Nagy Rozsi dice ca motivulu de capetenia a fostu reau'a tractare ce ar' fi avut'o in cas'a d-nei Orescu, unde ar' fi capatatu mancare puçina si rea, ear' candu d-n'a plecá la mosi'a i-ar' fi datu numai cate 30 bani (15 cr. v. a.) pe dî, concede inse, ca in dimineati'a de 4 Aug. s'a fostu decisu si dens'a a jafui pe dn'a Orescu. Servitórea criminala a marturisitu inse de alta parte ca dn'a Orescu ia oferitu in dimineati'a aceea o ceasca de ceaiu, ce se aflá pe mésa de unde nici-decumu nu se póte conchide la o rea tractare. Mihály József marturisi din contra ca nu a fostu nici vorba de-o rea tractare a lui Rozsi si ca ei au omoritu pe d-n'a Orescu numai cá sei ia banii. Fazakas István in fine néga ca inainte de comiterea omorului ar' fi fostu vorba de banii d-nei Orescu. Mih. J. a mai marturisitu, ca a indesatu in gur'a nefericiteiCleopatr'a o batista (naframa) care s'a fostu gasitu in gatulu ei, din causa ca vediendu ca biét'a copila se luptá tare cu mórtea si ca „totu nu mai era pentru vieatia“ a voitu se puna capetu dorериloru sale.

Atatu Nagy Rozsi, o secuiénca inalta cu-o fisiognomia comuna, desi nu urita, care a facutu si condusu planulu infernalu, catu si complicii ei au descrisu amaruntele omorului indoitu, ce l'au comisu impreuna, intr'unu tonu aprópe indiferentu, fora a aretá vreunu semnu de caintia.

Tribunalulu reg. sub conducerea presiedintelui S. Mály a condamnatu la propunerea procurorului Kenyeres, dupace au pledatu si aperatorii acusatiloru Gyorfi si Harmath, pe toti trei criminali la mórte prin strengu. Totuodata s'a otaritu, cá esecutiunea se se faca dupa ordinea acést'a: Mai antaiu se fia spendiuratu Mihály Jozsef, apoi Fazakas István si in fine Nagy Rozsi. Tóte aceie obiecte, cari erau pastrate pana aci la tribunalu, se voru tramite consulatului generalu austro-ungaru din Bucuresci spre a se inmanuá mostenitoriloru familiei Orescu. — Dombi Julis, care a marturisitu, ca a luatu si a vendutu obiecte de aceste dela frateseu, au fostu condamnata pentru insielatiune la 6 septemani inchisória. — Nagy Rozsi si Mihály au apellatu; Fazakas si Dombi Julis s'au declaratu multiumiti cu sententi'a.

Noutati diverse.

— (Episcopulu Ioanu Olteanu. †) Dela Orade'a ni se tramite urmatoriulu anunciu: „Capitululu greco-catholicu de Orade'a-mare, cuprinsu de dorere profunda, incunoscintiéza cu anim'a intristata in numele seu si alu clerului diecesanu intregu, precumu si alu consangeniloru respectivi, doiós'a mórte a archi-pastoriului Ioanu Olteanu, episcopu diecesei gr.-cath. de Orade'a-mare, camerariu secretu papalu, comandatoriulu stral. ordu Leopoldinu, proprietariulu crucii mari a ordului Franciscu-Iosifu scl. scl., intemplata in resiedinti'a dominiului seu episcopescu, in Beiusiu, in urmarea unui morbu indelungatu, dupa primirea devóta a ss. sacramente ale morbiundiloru, in 29 Nov. a. c. la $4^1/_4$ óre dupa médiadi in anulu 38 alu vietiei, 4 alu gubernarii acestei diecese concrediute grigii sale archieresci, si respective 7 alu episcopatului seu. Remasitiele pamentesci ale archipastoriului cunoscutu despre virtutile sale patriotice si umanitarie, dupa binecuventarea loru in Beiusiu, se voru straportá la resiedinti'a sa episcopésca si se voru espune in biseric'a catedrala, de unde dupa s. sierfa propitiatória, ce se va aduce Creatoriului in catedral'a in 5 Decembre la 8 óre diminéti'a, la 9 óre se voru asiediá spre repausu dupa ritulu bisericei gr.-cath. in cript'a apartienatória. La care trista solenitate sunt invitati cu onóre toti veneratorii repausatului in Domnulu. Orade'a-mare, 30 Nov. 1877“. — Fia-i tieren'a usióra!

— (Invitatiune in caus'a reorganisatiunei municipali.) Dela Orade'a-mare primiramu spre publicare urmatória scrisóre-circulara: „P. T. Domnule! In congregatiunea municipala din 28 Nov. a. c., terminulu restau-arei comitatense si respective adunarea generala estraordinaria, pentru alegerea intregului corpu oficialu comitatensu, s'a decretatu pe 28 Decembre st. n. a. c. Considerandu, ca in viéti'a autonomiei municipale, actulu celu mai momentosu este alegerea oficialiloru; considerandu, ca interessulu nostru comunu nationalu pretinde actiune solidaria, cá si de ast'a data, precumu in anulu 1872, in cercurile locuite de romani, se potemu reusí cu oficianti capaci si romani, cari sunt chiamati a promová interessele adeverate ale poporului; considerandu in urma, ca numai dupa o cointielegere reciproca este possibila o actiune solidaria, pentru de a ne validitá interessele, la alegerile din cestiune si ca in urm'a dechiaratiuniloru solemne, facute in conferinti'a partidei liberale de aici, cu referinti'a la satisfacerea justeloru nóstre pretensiuni, in ceea ce privesce admiterea unui numeru proportiunatu de candidati romani, numai din indiferentismulu si neintielegerea nóstra póte resultá eventual'a delaturare a candidatiloru nostri: dreptu aceea subsemnatii ni luamu voia a Te invitá cu tóta onórea pe p. t. D'ta la o conferintia generala, ce dorimu a o tiené in obiectulu premisu la 10 Decembre st. n. a. c. dupa médiadi la 5 óre in ospetari'a „Arborele verde“. Esti rogatu a comunicá acést'a si celoru-lalti romani din giuru, cari se interessedia de caus'a comuna. Orade'a-mare, 30 Nov. 1877. — Iosifu Romanu, advocatu; Nicolau Zigre, advocatu.“

— (Dela Naseudu) ni se scrie: Un'a dintre cele mai importante afaceri la noi sunt consultarile despre nou'a reorganisare a comit. Bistritia-Naseudu. Pe 5 Dec. este convocata adunarea representativa comitatensa pe basea alegeriloru si a virilistiloru celoru noui. Romanii abiá voru avé din preste 180 membrii vreo 45—46 membrii alesi cu virilisti. Catra finitulu lunei Decembre va fi reorganisarea comitatului, despre care voiu scrie la tempulu seu... La un'a mi-asi permite la asta ocasiune a atrage atentiunea romaniloru din acestu comitatu, si anume la alegerea amploiatiloru romani se aiba deosebita atentiune, cá acei'a se fia ómeni intregi, ómeni, cari se lucre in interessulu poporului, ómeni probati, cu unu cuventu se fia barbati la loculu loru. Consideratiunile personale se dispara odata. Er' membriloru din comitetu 'mi mai permitu odata a-le aduce aminte, ca este tempulu supremu a formá intre densii o liga, unu clubu disciplinatu, unu clubu nationale, compusu din tóte persónele independente. Primiti s. c. l. Publiu.

Ajutoria pentru raniti.

Fagarasiu, 23 Novembre 1877.

Stimate dle Redactoru! Ve rogu se binevoiti in „G. Trans.“ aleturatele liste despre ofertele din comunele Gridu, Toderiti'a, Sinc'a-noua si Poian'a-Marului, colectate si espedate la destinctiunea loru, ale publica.

Alu domniei vóstre stimatória

Zinc'a Romanu.

List'a pentru ajutorirea soldatiloru romani raniti in resbelulu cu Turci'a din comun'a Gridu, colectati prin Iacobu Urdea:

Iacobu Urdea, parochu in Gridu 1 fl., Georgiu Popu Grideanulu din Persiani 1 fl., Ioanu Chichernia din Gridu 20 cr., Georgiu ad. Modorcia din Gridu 50 cr., Nicolau Urdea din Gridu 30 cr., Nicolau B. Boieriu din Gridu 20 cr., Lascu Modorc'a din Gridu 20 cr., Georgiu Comardicia din Persiani 20 cr., Pavelu Patecu din Gridu 10 cr. Sum'a 4 fl. v. a.

Oferte binevolie pentru ranitii ostaci din Romani'a dela locuitori din comun'a Toderiti'a, colectate prin Alecsiu Mijea:

Alecsiu Mijea, parochu 1 fl., Georgiu Renghia, invetiatoriu 50 cr., Vasiliu Ciopasiu, proprietariu 40 cr., Georgo Pavelu propriet. 40 cr., George Renghia, propriet. 40 cr., Iacobu Renghia 40 cr., Ioanu Nise Grama 40 cr., Iosifu Grama, cantaretiu si propriet. 40 cr., Iose Grama, primariu 40 cr., Ioanu Grama, colectante de dare 40 cr., Tom'a Balabanu, vigilu erarialu 40 cr., Dumitru Sberniciu, propr. 30 cr., Tom'a Dusia, propriet. 30 cr., Mihaiu Fofaldea propriet. 30 cr., Nicolae Balabanu, propriet. 40 cr., Ioanu Dusia, propriet 30 cr., Nicolae Micu 40 cr., George Toc'a propriet. 30 cr., Bucuru Istrate 30 cr., Dela altii locuitori in oferte mai mici in sum'a de 6 fl. 65 cr. Sum'a totala 14 fl. 35 cr. v. a.

Dév'a, la 28 Nov. 1877.

Onorabile dle Redactoru! Ceru publicarea urmatórieloru sire:

„List'a de oferte pentru soldatii romani, raniti in batali'a cu turcii. Colectante F. H. Longinu in Dev'a:

(Continuare.)

Dómn'a Ecaterin'a Orbonasiu marit. Olariu din Dev'a 1 ch., scame si 17 bandage, Ioanu Popoviciu, parochu in Chergezu 5 fl., dn'a Lucreti'a Cost'a mar. Olariu din Dev'a 1 camasia, dn'a L. Vladu din Deva 7 deka. scame, dn'a Elen'a Piso m. Papiu din Dev'a 2 camasie, 12 band., 17 bucati de panza, 32 deka scame; dn'a A. Bontiloviciu din Boholtu 37 dek. scame; dnisiór'a Vilm'a Moldovanu din Dev'a 1 ch. si 7 deka scame; dn'a Ecaterin'a Moldovanu m. Draghiciu din Dev'a 5 band., 34 deka scame fine; dn'a Mari'a Grindeanu din Dev'a panzaturi fine pentru legaturi: F. H. Longinu 20 deka scame; Din cei 5 fl. insemnate in list'a acésta s'au cumperatu de 4 fl. (cinci) 5 bucati de camasi de panza, restu 1 fl.; Simionu Curiacu, parochu gr.-or. in Banpotocu 2 fl., Ioane Sabó, cancelistu in Dev'a 2 fl. — Sum'a in bani gat'a 5 fl. v. a.

Espedarea a costatu 5 fl. 37 cr. v. a. — Dev'a, la 26 Nov. 1877 st. n. F. H. Longinu m. p. — Látta a polgármesteri hivatal! azon megjegyzéssel, hogy a bemutatott eredeti postai földávevény tanusitása szerint 1877 Nov. 23-án, rendeltetési helyére jutatott. Déván, 1877 Nov. hó 26-án. Beke Károly s. k. polgármester.

Primiti s. c. l.

F. H. Longinu m. p.

Cursulu la burs'a de Vien'a
din 4 Dezembre st. n. 1877.

5% Rent'a charthia (Metalliques) . . .	63.70	Oblig. rurali ungare .	78.40
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu).	68.90	„ „ Banat-Timis.	77.75
Losurile din 1860 .	112.75	„ „ transilvane.	76.—
Actiunile bancei nation.	807.—	„ „ croato-slav.	85.—
„ instit. de creditu	210.60	Argintulu in marfuri .	105.45
Londr'a, 3 luni. . .	118.95	Galbini imperatesci .	5.63
		Napoleond'ori . . .	9.54
		Marci 100 imp. germ. .	58.70

Redactoru respundietoriu si editoru

IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.